

“OILA VA XOTIN-QIZLAR” ILMIY-TADQIQOT INSTITUTI

OILA, XOTIN-QIZLAR VA IJTIMOIY HAYOT

e l e k t r o n i l m i y j u r n a l

3/2022

Jurnalga Toshkent shahar Matbuot va axborot boshqarmasi tomonidan
2021-yil 17-iyundagi 1190-sonli “Ommaviy axborot vositasi davlat
ro‘yxatidan o‘tkazilganligi to‘g‘risida guvohnoma” berilgan.

“Oila, xotin-qizlar va ijtimoiy hayot” jurnali “Ijtimoiy boshqaruv”
jurnalining vorisidir.

*Jurnal mahalla va oila institutlarini mustahkamlash hamda gender tengligiga
oid barcha ijtimoiy masalalar sohasida fanlararo fundamental, ilmiy-amaliy
tadqiqotlar va innovatsion g‘oyalarni tatbiq etishga ixtisoslashgan nashrdir.*

ISSN 9874-4126

TOSHKENT

TAHRIR HAY'ATI RAISI:

EGAMBERDIYEVA Nodira Melibayevna (Bosh muharrir) – *pedagogika fanlari doktori, professor.*

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI:

NARBAYEVA Tanzila Kamalovna – *sotsiologiya fanlari doktori, professor.*
MUSURMANOVA Aynisa Musurmanovna (Bosh muharrir o'rinbosari) – *pedagogika fanlari doktori, professor.*
ABDURAMANOV Xamid Xudaybergenovich – *iqtisodiyot fanlari doktori, professor.*
BEGIMQULOV Uzoqboy Shoimkulovich – *pedagogika fanlari doktori, professor.*
FARFIYEV Bahromjon Atxamdjanovich – *sotsiologiya fanlari doktori, dotsent.*
ISHQUVATOV Valiql Turdiyevich – *tarix fanlari doktori, professor.*
KARAMYAN Marietta Xachaturovna – *psixologiya fanlari doktori, professor.*
MUSLIMOV Narzulla Alixanovich – *pedagogika fanlari doktori, professor.*
NURMATOVA Mukarram Axmedovna – *falsafa fanlari doktori, professor.*
NARMATOV Nuriddin Soatmuradovich – *yuridik fanlari doktori, professor.*
RAHMANQULOVA Nilufar Xodji-Akbarovna – *yuridik fanlari doktori, dotsent.*
SAYDIVALIYEVA Xurshida Xodjiakbarovna – *yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).*
ATAMURATOV Rasuljon Kadirjonovich – *pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).*
SODIQOVA Shohida Marhobayevna – *sotsiologiya fanlari doktori, professor.*
ZOHIDOV Azamatjon A'zamovich – *iqtisodiyot fanlari doktori, professor.*
IBRAGIMOV Lutfullo Ziyodullayevich – *geografiya fanlari doktori, dotsent.*

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

Эгамбердиева Нодира Мелибаевна (Главный редактор) – *доктор педагогических наук, профессор.*

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

Нарбаева Танзила Камаловна – *доктор социологических наук, профессор.*
Мусурманова Айниса Мусурмановна (Заместитель главного редактора) – *доктор педагогических наук, профессор.*
Абдураманов Хамид Худайбергенович – *доктор экономических наук, профессор.*
Бегимкулов Узокбой Шоимкулович – *доктор педагогических наук, профессор.*
Фарфиев Бахромжон Аtxамджанович – *доктор социологических наук, доцент.*
Ишкuvatov Валикул Турдиевич – *доктор исторических наук, профессор.*
Карамян Мариэтта Хачатуровна – *доктор психологических наук, профессор.*
Муслимов Нарзулла Алиханович – *доктор педагогических наук, профессор.*
Нурматова Мукаррам Ахмедовна – *доктор философских наук, профессор.*
Нарматов Нуриддин Соатмурадович – *доктор юридических наук, профессор.*
Рахманкулова Нилуфар Ходжи-Акбаровна – *доктор юридических наук, доцент.*
Сайдивалиева Хуршида Ходжиакбаровна – *доктор философии юридических наук (PhD).*
Атамуратов Расулжон Кадиржонович – *доктор философии педагогических наук (PhD).*
Содикова Шохида Мархобаевна – *доктор социологических наук, профессор.*
Зохидов Азаматджон Азамович – *доктор экономических наук, профессор.*
Ибрагимов Лутфулло Зийдуллаевич – *доктор географических наук, доцент.*

THE CHAIRMAN OF THE EDITORIAL BOARD:

Egamberdiyeva Nodira Melibayevna (Editor-in-Chief) – *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.*

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Narbayeva Tanzila Kamalovna – *Doctor of Sociological sciences, Professor.*
Musurmanova Aynisa Musurmanovna (Deputy Editor-in-Chief) – *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.*
Abduramanov Khamid Khudaybergenovich – *Doctor of Economic Sciences, Professor.*
Begimkulov Uzokhboy Shoimkhulovich – *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.*
Farfiyev Bakhromjon Atkhamdjanovich – *Doctor of Sociological Sciences, Associate Professor.*
Ishkuvatov Valikhul Turdiyevich – *Doctor of Historical Sciences, Professor.*
Karamyan Marietta Khachaturovna – *Doctor of Psychological Sciences, Professor.*
Muslimov Narzulla Alikhanovich – *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.*
Nurmatova Mukharram Akhmedovna – *Doctor of Philosophical Sciences, Professor.*
Narmatov Nuriddin Soatmuradovich – *Doctor of Law Sciences, Professor.*
Rakhmankulova Nilufar Khodji-Akbarovna – *Doctor of Law Sciences, Assistant Professor.*
Saydivaliyeva Khurshida Khodjiakbarovna – *Doctor of Philosophy in Law (PhD).*
Atamuratov Rasuldjon Kadirdjonovich – *Doctor of Philosophy in Pedagogy (PhD).*
Sodikova Shokhida Markhobayevna – *Doctor of Sociological Sciences, Professor.*
Zokhidov Azamatjon Azamovich – *Doctor of Economic Sciences, Professor.*
Ibragimov Lutfullo Ziyodullayevich – *Doctor of Geographical Sciences, Assistant Professor.*

SOTSILOGIYA

Xomitov K.Z. Qishloq ayollarini ish bilan ta'minlashning samarali tashkiliy mexanizmlari ta'sirini aniq sotsiologik baholash.....	4
--	---

JAMIYAT VA OILA

Ramatov J.S. O'zbekiston yoshlari – kelajagimiz poydevori	15
Yulchiyeva D.X. O'zbekistonda xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirishda amalga oshiralayotgan islohotlarning muhim ahamiyati	22
Акбаров А.А. Толерантность – это свобода в многообразии.....	31
Bo'riyeva M. Oila instituti mustahkamligiga turmush o'rtoq intellekt darajasining ta'siri.....	37
Pardayev S.A., Axatova M.Sh. Shaxsda musiqa madaniyatini shakllantirishda oilaning roli.....	45

XOTIN-QIZLAR HUQUQLARI VA GENDER TENGLIGI

Каримова Д.М. Гендерное равенство: почему этот вопрос становится актуальным в Узбекистане	52
--	----

PEDAGOGIKA

Mavlonov B.B. O'smir yoshdagi bolalarning fazilatlarini rivojlantirishda atrof-muhit va pedagogik guruh faoliyatining ta'siri	61
--	----

IQTISODIYOT

Shayusupova N.T., Amirdjanova S.S. Relationship between employment and economic growth in Uzbekistan	75
Adilova Z.D., Umirova D.S. Modern factors in the development of regional tourism.....	89
Meliboyev A.R., Masharipov F.O'. Mehnat bozori ehtiyojlari asosida yoshlarni zamonaviy va sifatli kasb-hunarga o'qitish	98

Pardayev Sobit Abduvali o'g'li,
*O'zbekiston-Finlandiya pedagogika institutining
"San'atshunoslik" kafedrasida katta o'qituvchisi*

Axatova Mehrangiz Shamsiddinovna,
*O'zbekiston-Finlandiya pedagogika institutining
"Musiqqa ta'limi" yo'nalishi I-kurs talabasi*

SHAXSDA MUSIQA MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHDA OILANING ROLI

Annotatsiya. *Himoya sifatida oilaga bo'lgan ehtiyoj bolada musiqani o'rganish jarayonida yuzaga keladigan salbiy vaziyatlarda paydo bo'lishi mumkin. O'z navbatida, agar bir tomondan, oilada bolaning musiqaga bo'lgan qiziqishi hisobga olinmasa va uning musiqqa ta'limiga bo'lgan ehtiyoji qondirilmasa, uydagi muhit ham bola uchun hissiy va psixologik noqulaylik manbasi bo'lishi mumkin. Boshqa tomondan, agar bolaga musiqqa o'rgatish to'g'risidagi qaror oilada uning qiziqishlari va istaklarini hisobga olmagan holda qabul qilinsa, bolada dastlabki motivlar so'nishiga olib keladi. Shundan kelib chiqib, mazkur maqolada shaxsda musiqqa madaniyatini shakllantirishda zamonaviy oila funksiyalarining ahamiyati haqida so'z yuritiladi.*

Аннотация. *Потребность в семье как защите может появиться в негативных ситуациях, возникающих в процессе обучения музыке. С другой стороны, если в семье не учитывается интерес ребенка к музыке и не удовлетворяется его потребность в музыкальном образовании, домашняя обстановка может быть источником эмоционально-психологического дискомфорта для ребенка. С другой стороны, если решение об обучении ребенка музыке принимается в семье без учета его интересов и желаний, первоначальные мотивы ребенка будут угасать. В статье говорится о значении современных функций семьи в формировании музыкальной культуры человека.*

Annotation. *The need for a family as protection can appear in negative situations that occur in the process of learning music. On the other hand, if the child's interest in music is not taken into account in the family and his/her need for music education is not met, the home environment can be a source of emotional and psychological discomfort for the child. On the other hand, if the decision to teach music a child is made in the family without taking into account his interests and desires, the child's initial motivations will fade. The article talks about the importance of modern family functions in the developing of musical culture in a person.*

Tayanch so'zlar: bola, ilk bolalik davri, musiqa, qiziqish, san'at, motiv, ota-ona va farzand munosabatlari, cholg'u asboblari, ehtiyojlar, qadriyatlar.

Ключевые слова: ребенок, раннее детство, музыка, интерес, искусство, мотивация, детско-родительские отношения, музыкальные инструменты, потребности, ценности.

Keywords: child, early childhood, music, interest, art, motivation, parent-child relationship, musical instruments, needs, values.

Kirish. XXI asrda axborot kommunikatsiya, ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanish, ta'lim jarayonlariga ularni faol jalb etish orqali o'quvchi yoshlarning bilim, ko'nikma va malakalarini muntazam ravishda takomillashtirib borish vazifasi respublikamiz ijtimoiy-iqtisodiy, fan-texnika taraqqiyotining muhim omiliga aylanib bormoqda. Barqaror tarzda ravnaq topayotgan mamlakatimizda tinchlik, osoyishtalik va farovonlikni yanada mustahkamlashning muhim sharti sifatida oila institutini har tomonlama rivojlantirish, onalik va bolalikni muhofaza qilish, har bir oilani, undagi sog'lom ma'naviy muhitni asrab-avaylash, er-xotin, ota-onalar bilan farzandlar, qaynona-kelin, qo'ni-qo'shnilar o'rtasidagi mehr-oqibat hissini shakllantirish bo'yicha bir qancha dasturiy chora-tadbirlar amalga oshirilib kelinmoqda va ular amalda o'zining ijobiy natijasini bermoqda¹.

Ma'lumki, O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligiga erishgan dastlabki yillardan boshlab uning inson huquqlariga oid asosiy g'oya va qoidalarini o'zida singdirgan xalqaro huquqiy hujjatlar – Birlashgan Millatlar Tashkilotining “Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi” hamda “Bolalar huquqlari to'g'risida”gi Konvensiyasi qoidalariga mos ravishda oilani mustahkamlash, uning har bir a'zosining haq-huquqlarini himoya qilish, oilaviy munosabatlarda o'z huquq va erkinliklaridan to'laqonli foydalanishlari uchun imkoniyatlar yaratishga yo'naltirilgan

¹ Кодиров У.Д. Бадий ижодиётида ижтимоий-психологик ва этнопсихологик муаммолар талкини (А.Қодирий романлари асосида). Психол. фан. номз. ... дисс. — Тошкент, 2002. — Б. 159.

milliy qonunchilik bazasi yaratildi va yurtimizda amalga oshirilayotgan islohotlarga hamohang tarzda doimiy ravishda takomillashib bormoqda².

Asosiy qism. Musiqa haqidagi ilmiy bilimlarning bugungi salohiyati oilada bolaning tarbiyasi va uning musiqiy asarlarni idrok etishida oilaning oʻrni qarama-qarshi harakat jarayonida shakllanadi. Musiqa taʼlimining zamonaviy muammolarini tushunish, ularning asosiy sabablari va hal qilish zaxiralari oilada bolani tarbiyalashning oʻziga xos xususiyatlariga bogʻliq va oilaviy taʼlimning tarixiy tajribasini tahlil qilish bilan kechadi. Afsuski, oilada bolani musiqiy tarbiyalash muammolariga toʻgʻridan toʻgʻri bagʻishlangan fundamental asarlar soni bolani oilaviy tarbiyalashning turli jihatlari bilan bogʻliq umumiy pedagogik va psixologik tadqiqotlardan farqli oʻlaroq juda oz³.

Musiqa oilaviy darajadagi eng koʻp talab qilinadigan sanʼat turlaridan biridir. Uyda odam tabiiy ravishda turli xil musiqiy va ijrochilik faoliyati bilan shugʻullanadi (qoʻshiq aytish, cholgʻu asboblari chalish, raqsga tushish, teatrlashtirish); musiqa sanʼati bilan muloqotda oʻzining turli individual-shaxsiy ehtiyojlarini qondiradi; musiqiy audio, video, axborot fondlarini toʻldiradi, birinchidan, yangi musiqiy taassurotlarni olish, ikkinchidan, ilgari oʻzlashtirilgan musiqiy asarlarga yangi axborot va mazmun darajasida, hayotiy tajribaning yangi “burilishlari”da qaytish imkonini beradi.

Musiqa bilan oilaviy aloqalar doirasi juda keng va xilma-xildir: kundalik hayotda “fon” tovushidan tortib uyda (radio, televideniye, audio va video yozuvlar orqali) va undan tashqarida (teatrlarda, kontsertlarda) musiqa sanʼatining yuksak namunalarini bilan muloqot qilish (ommaviy bayramlar, bayramlar va boshqalar); tartibsiz, tasodifiy musiqiy taassurotlardan maʼlum yoʻnalishlar, janrlar, uslublar musiqa sanʼati bilan muloqot qilish ehtiyojlarini maqsadli qondirishgacha; tartibsiz musiqiy axborotni isteʼmol qilishdan tortib, tegishli taʼlim muassasalarida tizimli musiqiy oʻz-oʻzini tarbiyalash va tizimli musiqiy taʼlim olishgacha⁴.

Musiqa bilan oilaviy aloqalarning tashkiliy va mazmunan xilma-xilligi musiqa bilan aloqa sohasini oilaviy hayotning mustaqil sohasi sifatida ajratish imkonini beradi. Bu sohani, bir tomondan, oila va umuman, sanʼat oʻrtasidagi aloqaning kengroq sohasining tarkibiy qismi

***Musiqa
bilan oilaviy
aloqalarning
tashkiliy va
mazmunan xilma-
xilligi musiqa bilan
aloqa sohasini
oilaviy hayotning
mustaqil sohasi
sifatida ajratish
imkonini beradi***

² Бахриев А. Музейный факультет психологии (тинглаш факультети мисолида). – Тошкент: “Фан”, 2010. – Б. 20.

³ Тарасова К.В. Онтогенез музыкальных способностей. / НИИ дошк. восп. АПН СССР. – Москва: “Педагогика”, 1988. – С. 125.

⁴ Мосин А.Е. Художественные интересы семьи и их роль в эстетическом воспитании младших школьников: автореф. дис. ... канд. пед. наук; Моск. гос. пед. ин-т. – Москва, 2002. – 16 с.

***A.N.Soxor
ta'rifiga ko'ra,
san'atning vazifasi
"u tomonidan
haqiqatda amalga
oshirilgan
harakat, uning
jamiyat hayotidagi
ishtirokining
haqiqiy shaklidir.
Bu san'atning
jamiyatdagi o'rni,
uni obyektiv
ma'lumotlar bilan
baholash mumkin"***

sifatida ko'rib chiqish mumkin Xususan, A.I.Mosin⁵ oilaning badiiy manfaatlari sohasi haqida fikr yuritib, oilaning musiqiy hayotining turli tomonlari, shu jumladan, musiqiy va tarbiyaviy funksiyalarini alohida ajratib o'tadi. Shunga ko'ra, oila hayotida musiqa, tarbiya, ta'lim bilan muloqot sohalari chorrahasida joylashgan musiqiy-ma'rifiy sohani ham alohida ajratib ko'rsatish mumkin.

Funksional yondashuv negizida oilaning musiqiy hayotini ikki jihatdan izohlash mumkin:

1) musiqa san'atining vazifalari kontekstida;

2) oila hayotining turli sohalariga xos bo'lgan funksiyalar va uning hayot siklining turli bosqichlarida oila a'zolarining funksiyalari kontekstida. San'at (jumladan, musiqa) funksiyalari paradigmasi chuqur nazariy talqinni topdi va san'at tarixi bo'yicha tadqiqotlarda faol rivojlanmoqda.

A.N.Soxor ta'rifiga ko'ra, san'atning vazifasi "u tomonidan haqiqatda amalga oshirilgan harakat, uning jamiyat hayotidagi ishtirokining haqiqiy shaklidir. Bu san'atning jamiyatdagi o'rni, uni obyektiv ma'lumotlar bilan baholash mumkin"⁶.

A.N.Soxor san'atning "funksiyasi" va "ta'siri" degan ma'no jihatdan yaqin tushunchalarni ajratadi: ikkinchisi, uning fikricha, "natijani emas, balki san'atni idrok etish jarayonini nazarda tutadi". Soxorning fikricha, "san'at asari jamiyatda ma'lum bir vazifani odamlarga ma'lum tarzda ta'sir qilishi orqali bajaradi. Xuddi shu ta'sir turli funksiyalarni bajarish uchun asos bo'ladi va aksincha, har bir funktsiya turli xil ta'sir turlariga asoslanadi". Bundan kelib chiqib, u badiiy asarning vazifasini "uning idrok etuvchiga ta'sir qilishning butun tizimining haqiqiy natijasi" deb talqin qiladi.

Turli mualliflik konsepsiyalarini tahlil qilish asosida Soxor san'atning yetakchi funksiyalari quyidagilardan iborat degan xulosaga keladi:

– kommunikativ (muloqot vositasi sifatida san'at salohiyatiga da'vo qilish);

– kognitiv (san'atning voqelik haqidagi bilimlarni egallash va yetkazish qobiliyatiga asoslangan);

– tarbiyaviy (odamlarning fikrlari, his-tuyg'ulari, irodasi, tasavvuriga ta'sir qilish orqali ularning ma'naviy dunyosini shakllantirish va o'zgartirishni nazarda tutuvchi);

– estetik (insonning san'at bilan muloqot qilishning o'ziga xos qiymatini, san'at asarlariga hayratning fidoiyligini aks ettiruvchi);

⁵ Мудрик А.В. Социальная педагогика: учеб. для студ. пед. вузов / под ред. В.А.Сластенина. 3-е изд., испр. и доп. – Москва: Академия, 2002. – 200 с.

⁶ Музыкальное воспитание // Музыка: энциклопедия / гл. ред. Г. В. Келдыш. – Москва: Большая Российская энциклопедия, 2003. – С. 361.

– gedonistik (xursandchilik lahzasini, san’at bilan muloqot qilishdan zavqlanishni ta’kidlash).

Ishonch bilan aytish mumkinki, san’atning jamiyat bilan bog‘liq barcha sanab o‘tilgan vazifalari, bizning holatlarimizda, musiqa san’ati, oilaviy musiqiy asar sifatidan qat’i nazar, muhit, musiqiy qiziqishlar yo‘nalishi va oila a‘zolarining musiqiy tarbiyasi oila darajasida – “jamiyat hujayralari”da aniq qayd etilgan⁷.

Bizning fikrimizcha, oilaviy muhitida musiqa san’atining gedonistik funksiyasi ustunlik qiladi: uyda odam musiqani, birinchi navbatda, o‘ziga yoqqanligi uchun tinglaydi va ijro etadi, shu bilan birga, o‘ziga yoqqan musiqani tanlaydi. Xuddi shunday, musiqa san’atining estetik funksiyasi oilada amalga oshiriladi, ammo bu funksiya doirasida biz chuqurroq va ongliroq musiqiy taassurotlar, afzalliklar va qiziqishlar haqida gapiramiz.

Ko‘rib chiqilgan funksiyalarni oilaviy hayot sharoitlariga qarab, oilada musiqa san’atining shaxsni o‘zgartirish funksiyasining integratsiya sifatida, shubhasiz, ustunligini ta’kidlash mumkin, buning dalili sifatida kommunikativ funktsiyaning mazmuniga e’tibor qaratiladi. Oila muhitida voqelikni aks ettirish funksiyasi, bizningcha, musiqa san’atining, asosan, stixiyali tarzda amalga oshiriladigan axloqiy-tarbiyaviy funksiyalarini amalga oshirish uchun asos yaratadi.

Oilaning asosiy sohalarini va oilaning tegishli funksiyalarining mazmuni tahlili shuni ko‘rsatadiki, ularning har biri u yoki bu darajada oila hayotida musiqa mavjudligining turli tomonlarini belgilaydigan pozitsiyalarga ega. Ayrim funksiyalar uchun musiqa san’ati va musiqiy ta’lim samarali amalga oshirish vositasidir; boshqalari oilada musiqaning mavjudligi va musiqa ta’limining moddiy, iqtisodiy hamda tashkiliy asoslarini ta’minlashga yordam beradi. Masalan, oila byudjetini rejalashtirish, uy-joyini oqilona saqlash, uy-joyini jihozlash va mustahkam oilaviy hayot oilaning turli ehtiyojlarini qondirishga yordam beradi, shu jumladan, ma’naviy ne’matlarni rivojlantirish bilan bog‘liq muammolarga ham⁸.

Hayotning ushbu sohalarini doirasida uy musiqasi darslarini tashkil etish vazifalari hal etiladi. Masalan, O.V.Oshepkovanning⁹ o‘quvchi-musiqachining uy vazifasining protsessual komponentining

***Ishonch bilan
aytish mumkinki,
san’atning
jamiyat bilan
bog‘liq barcha
sanab o‘tilgan
vazifalari, bizning
holatlarimizda,
musiqa san’ati,
oilaviy musiqiy
asarlardan
qat’i nazar, muhit,
musiqiy qiziqishlar
yo‘nalishi va
oilaning
musiqiy tarbiyasi
oilaning
– “jamiyat
hujayralari”da
aniq qayd etilgan.***

⁷ Музыкальное образование // Музыка: энциклопедия / гл. ред. Г. В. Келдыш. – Москва: Большая Российская энциклопедия, 2003. – С. 361.

⁸ Навайтис Г. Парадигмы семейной психодиагностики // Мир психологии. 2003. – № 3. – С. 231-236.

⁹ Николс М. Теоретический контекст семейной психотерапии // Семейная психотерапия / сост. Э.Г.Эйдемиллер, Н.В.Александрова, В.Ю.Остицкис. – Санкт-Петербург: Питер, 2000. – С. 27.

*Shaxsni
shakllantirish
jarayonida musiqiy
madaniyatni
tarbiyalash alohida
ahamiyatga
ega, chunki u
inson tajribasi
bilan tanlangan,
odamlar
o'rtasidagi o'zaro
munosabatlar
normalarini
belgilaydi,
jamiyatning
axloqiy qoidalarini
ifodalaydi.
Musiqiy madaniyat
bolalarni axloqiy
qadriyatlarga
yo'naltiruvchi
turmush tarzi
sifatida qaraladi*

samaradorligini oshirish muammosiga bag'ishlangan tadqiqotida uning tashkiliy tomonining ahamiyati, bu, aslida, hayotning xususiyatlarini aks ettirishi bilan turmush tarzi, oilaning kundalik tartibi muhimligi ta'kidlangan.

Oilaviy muhitda va undan tashqarida musiqa bilan muloqot an'anaviy ravishda dam olish hamda dam olishning eng jozibali va eng keng tarqalgan shakllaridan biridir. Bunday muloqot jarayonida musiqiy ta'lim so'zning keng ma'nosida o'z-o'zidan amalga oshiriladi. Dam olish sohasidagi musiqiy va ta'lim jarayonlari ham ongli, maqsadli xususiyatga ega bo'lishi mumkin, bu esa musiqiy o'z-o'zini tarbiyalash haqida gapirishga imkon beradi.

Oilaviy hayotning bo'sh vaqt (ko'ngilochar) sohasining musiqiy komponenti darajasida oilaning bolani tarbiyalashdagi noaniq rolini iloji boricha aniq kuzatish mumkin. Bolaning musiqiy qiziqishlari va afzalliklarini shakllantirishga hal qiluvchi ta'sir ko'rsatadigan oilaviy hayotda musiqaga bo'lgan alohida talab, asosan, musiqiy taassurotlarning yuqori sifatini anglatmaydi. O'z-o'zidan paydo bo'ladigan musiqiy-ta'lim jarayonlari va oila a'zolarining musiqiy o'zini o'zi tarbiyalashi, asosan, shou-biznes sohasidan haqiqiy "musiqiy yaqin" ma'lumotlarni olish bilan cheklanadi.

Xulosa. Yuqorida aytilganlar to'g'ridan to'g'ri oilaviy hayotning kommunikativ sohasiga taalluqlidir, bu yerda, A.G.Xarchev va M.G.Matskovskiyning fikriga ko'ra, "oilada ommaviy aloqa vositalari va uning a'zolari, ayniqsa, o'z didiga ega bo'lgan yosh avlod o'rtasidagi asosiy vositachilardan biri sifatida ishlashini bevosita shakllantiradi. Bu didlar ma'lum janrlar va ma'lumotlar turlarini idrok etishga munosabat, ularni tanlash mezonlari va boshqalar orqali, asosan, ulkan axborot oqimining mazmunidan inson oxir-oqibat nimani o'zlashtirishini aniqlaydi".

Estetik tarbiya didni, go'zal va xunukni sezish qobiliyatini rivojlantiradi, u insonning axloqiy tarbiyasi bilan chambarchas bog'liqdir. Axloqiy tarbiya bilan "to'liq huquqli" shaxsni tarbiyalash uchun zarur bo'lgan sevgi, hurmat, boshqalarga achinish kabi tuyg'ular rivojlanadi. Shaxsni shakllantirish jarayonida musiqiy madaniyatni tarbiyalash alohida ahamiyatga ega, chunki u inson tajribasi bilan tanlangan, odamlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar normalarini belgilaydi, jamiyatning axloqiy qoidalarini ifodalaydi. Musiqiy madaniyat bolalarni axloqiy qadriyatlarga yo'naltiruvchi turmush tarzi sifatida qaraladi. Har bir oilaning o'ziga xos hayot tarzi bor. Uydan chiqish, maktabga, ishga kelish, jamoat joylarida, transportda, do'konlarda bo'lish, odamlar bilan aloqa qilish o'zini ma'lum bir madaniyat darajasida namoyon qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Кодиров У.Д. Бадиий ижодиётда ижтимоий-психологик ва этнопсихологик муаммолар талқини (А.Қодирий романлари асосида). Психол. фан. номз. ... дисс. – Тошкент, 2002. – Б. 159.
2. Бахриев А. Муסיқий фаолиятлар психологияси (тинглаш фаолияти мисолида). – Тошкент: “Фан”, 2010. – Б. 20.
3. Тарасова К.В. Онтогенез музыкальных способностей. / НИИ дошк. восп. АПН СССР. – Москва: “Педагогика”, 1988. – С. 125.
4. Мосин А.Е. Художественные интересы семьи и их роль в эстетическом воспитании младших школьников: автореф. дис. ... канд. пед. наук; Моск. гос. пед. ин-т. – Москва, 2002. – 16 с.
5. Мудрик А.В. Социальная педагогика: учеб. для студ. пед. вузов / под ред. В.А.Сластенина. 3-е изд., испр. и доп. – Москва: Академия, 2002. – 200 с.
6. Музыкальное воспитание // Музыка: энциклопедия / гл. ред. Г. В. Келдыш. – Москва: Большая Российская энциклопедия, 2003. – С. 361.
7. Музыкальное образование // Музыка: энциклопедия / гл. ред. Г.В.Келдыш. – Москва: Большая Российская энциклопедия, 2003. – С. 361.
8. Навайтис Г. Парадигмы семейной психодиагностики // Мир психологии. 2003. – № 3. – С. 231-236.
9. Николс М. Теоретический контекст семейной психотерапии // Семейная психотерапия / сост. Э.Г.Эйдемиллер, Н.В.Александрова, В.Юстицкис. – Санкт-Петербург: Питер, 2000. – С. 27.

**OILA, XOTIN-QIZLAR VA
IJTIMOIY HAYOT**
СЕМЬЯ, ЖЕНЩИНЫ И ОБЩЕСТВЕННАЯ ЖИЗНЬ
FAMILY, WOMEN AND SOCIAL LIFE

elektron ilmiy jurnal
электронный научный журнал
electronic scientific journal

3/2022

Jurnalga Toshkent shahar Matbuot va axborot boshqarmasi tomonidan 2021-yil 17-iyundagi 1190-sonli
“Ommaviy axborot vositasi davlat ro‘yxatidan o‘tkazilganligi to‘g‘risida guvohnoma” berilgan.
“Oila, xotin-qizlar va ijtimoiy hayot” jurnali “Ijtimoiy boshqaruv” jurnalining vorisidir.

*Jurnal mahalla va oila institutlarini mustahkamlash hamda gender tengligiga oid barcha ijtimoiy
masalalar sohasida fanlararo fundamental, ilmiy-amaliy tadqiqotlar va innovatsion g‘oyalarni
tatbiq etishga ixtisoslashgan nashrdir.*

Журналу выдано «Свидетельство о государственной регистрации средств массовой информации»
№ 1190 Управлением печати и информации города Ташкент от 17 июня 2021 года.
Журнал “Семья, женщины и общественная жизнь” считается продолжение журнала “Социальное управление”.

*Настоящий журнал – издание, специализирующееся на применении междисциплинарных,
фундаментальных научно-практических исследований и инновационных идей во всех социальных
вопросах, касающихся укрепления институтов махалли, семьи и гендерного равенства.*

The journal was issued «Certificate of state registration of mass media» No.1190 by the Press and
Information Department of Tashkent city dated June 17, 2021.
The journal «Family, women and social life» is a continuation of the journal «Social management».

*This journal is a publication specializing in the application of interdisciplinary, fundamental scientific
and practical researches and innovative ideas in all social issues related to strengthening the institutions
of makhalla, family and gender equality.*

MUASSIS:

“Oila va xotin-qizlar” ilmiy-tadqiqot instituti

JURNAL TAHRIRIYATI:

Bosh muharrir: **Egamberdiyeva N.**

Bosh muharrir o‘rinbosari: **Musurmanova A.**

Mas’ul kotib: **Mavlonov B.**

Muharrirlar: **Yunusov U., Nomozova O‘.,
Jo‘rayeva M., Razzakova N.,
Sobirova E., Jabborov U.**

Sahifalovchi: **Umaraliyev Z.**

Dizaynerlar: **Abdullayev L., Sobirov F.**

Web dizayner: **Yakubov O.**

*Jurnaldagi materiallardan foydalanilganda mualliflik huquqini e‘tiborga olgan
holda jurnalga havola berilishi shart.*

*Jurnalga kiritilgan maqola materiallari mazmuni mualliflarning shaxsiy
ilmiy-nazariy yondashuvi va qarashi sifatida talqin qilinadi.*

1940

Nashriyot ro‘yxat raqami № 1043191. 24.09.2021-y.

Bosishga ruxsat etildi: 21.08.2022.

“Times New Roman” garniturası. Qog‘oz bichimi: 60x84 1/8

Nashriyot bosma tabog‘i 11,6.

100000, Toshkent shahri, Mirzo Ulug‘bek tumani,

M.Ismoilıy ko‘chasi 1-G uy.

“SANBOOK EXCLUSIVE PRINT” XK bosmaxonasida chop etildi.

Toshkent, Yangıhayot tumani, 5-qurılısh hududi, 9-uy.